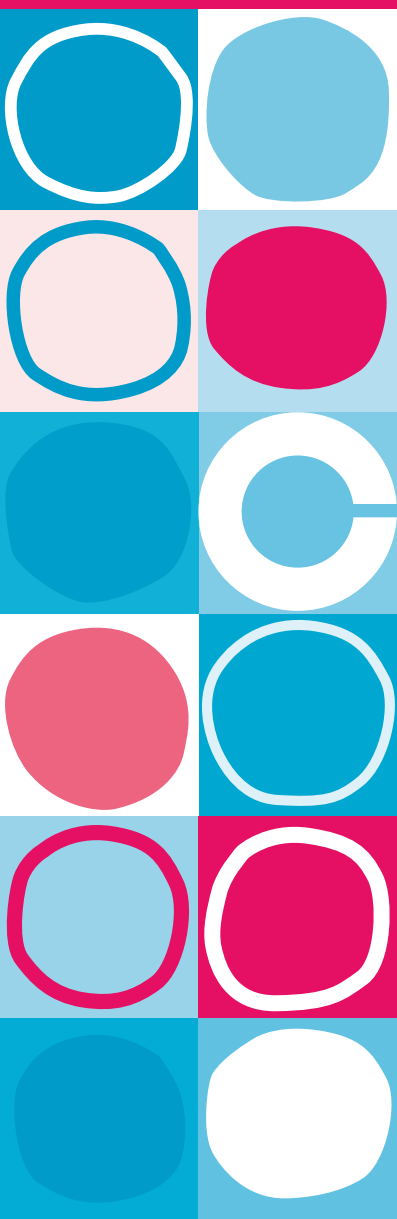

Učni načrt

GIMNAZIJA

GLASBA

Učni načrt

GIMNAZIJA

GLASBA

Splošna, klasična, strokovna gimnazija

OBVEZNI PREDMET (70 UR)

Učni načrt

GLASBA

Gimnazija; Splošna, klasična, strokovna gimnazija

Obvezni predmet (70 ur)

Predmetna komisija:

dr. **Dragica Žvar**, Zavod RS za šolstvo, predsednica

dr. **Darja Koter**, Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo, članica

mag. **Bogdana Borota**, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta Koper, članica

dr. **Barbara Sicherl Kafol**, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, članica

mag. **Ivanka Mori**, Zavod RS za šolstvo, članica

Mihaela Kerin, Zavod RS za šolstvo, članica

Bojana Kralj, Osnovna šola Sežana, članica

Alenka Kovačič, Osnovna šola Trnovo, Ljubljana, članica

Simona Košak, Osnovna šola Brdo pri Lukovici, članica

mag. **Milka Ajtnik**, Glasbena šola Radlje ob Dravi, članica

mag. **Manica Habjanič Gaberšek**, Gimnazija Bežigrad, članica

Hedvika Ravnik, Gimnazija Piran, članica

Marija Mihevc, Gimnazija Vič, članica

Pri posodabljanju učnega načrta je Predmetna komisija za posodabljanje učnega načrta za glasbo izhajala iz veljavnega učnega načrta za glasbo iz leta 1998.

Recenzentki:

dr. **Branka Rotar Pance**, Univerza v Ljubljani, Akademija za glasbo

Lidija Černuta Nowak, Srednja pedagoška šola in gimnazija Ljubljana

Izdala: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo

Za ministrstvo: dr. **Milan Zver**

Za zavod: mag. **Gregor Mohorčič**

Uredili: **Katja Križnik** in **Nataša Purkat**

Jezikovni pregled: **Mateja Tušek**

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

371.214.1:78

UČNI načrt. Glasba [Elektronski vir] : gimnazija : splošna, klasična, strokovna gimnazija : obvezni predmet (70 ur) / predmetna komisija Dragica Žvar ... [et al.]. - Ljubljana : Ministrstvo za šolstvo in šport : Zavod RS za šolstvo, 2008

Način dostopa (URL): http://www.mss.gov.si/fileadmin/mss.gov.si/pageuploads/podrocje/ss/programi/2008/Gimnazije/UN_GLASBA_gimn.pdf

ISBN 978-961-234-688-1 (Zavod RS za šolstvo)

1. Žvar, Dragica

239211008

Kazalo

1 OPREDELITEV PREDMETA	5
2 SPLOŠNI CILJI/KOMPETENCE	6
3 CILJI IN VSEBINE	7
3.1 Operativni in procesnorazvojni cilji	7
3.2 Vsebine	8
4 PRIČAKOVANI DOSEŽKI/REZULTATI	11
5 MEDPREDMETNE POVEZAVE	12
6 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA	14
7 VREDNOTENJE DOSEŽKOV	16

1 OPREDELITEV PREDMETA

Glasba je del človekovega življenja, njegova spremljevalka, je pravica in potreba vsakogar. Poznavanje in razumevanje glasbene umetnosti dijaku omogoča, da z izvajanjem, poslušanjem, ustvarjanjem in poustvarjanjem razvija vrednote in lastno identiteto.

Predmet glasba v gimnaziji nadgrajuje poznavanje in poglobljanje glasbenih znanj ter oblikuje dijakovo estetsko občutljivost in vrednotenje v glasbeni umetnosti. Izbrane vsebine ustrezajo splošni in glasbeni inteligenci dijakov. Vsebine in dejavnosti spodbujajo dijake, da kritično vrednotijo glasbo in jo upoštevajo kot spremljevalko v različnih življenjskih situacijah.

Medpredmetne povezave glasbe se lahko izkazujejo interdisciplinarno in transdisciplinarno. Di-jaku omogočajo poznavanje in razumevanje vloge glasbe na različnih družbenih, umetniških in znanstvenih področjih.

Glasba v gimnaziji dijakom omogoča, da se izoblikujejo v pretanjene poslušalce, izvajalce in ljubitelje glasbe, saj z osebnih doživljanjem glasbenih dogodkov spoznava jo razsežnosti kulturnih vrednot in potreb.

Glasba v gimnaziji s svojo odprtostjo in širino prevzema soodgovornost za oblikovanje slovenske glasbene identitete ter njene vpetosti v evropski in svetovni kulturni prostor.

2 SPLOŠNI CILJI/ KOMPETENCE

Splošni cilji:

- vzbujanje pozitivnih čustev do glasbe;
- vzpostavljanje dejavnega odnosa do glasbe;
- spodbujanje estetskega in splošnega razvoja skozi poslušanje glasbe, njeno izvajanje in ustvarjanje;
- razvijanje interesa in odgovornosti za različne oblike glasbenega udejstvovanja;
- oblikovanje pozitivnega odnosa in odgovornosti do slovenske in svetovne glasbene kulture;
- razvijanje občutljivosti in strpnosti do različnih glasbenih kultur;
- oblikovanje glasbenih vrednot, ki so pomembne za slovensko in svetovno glasbeno kulturo;
- oblikovanje pozitivnega odnosa do dejavnega poslušanja, izvajanja, ustvarjanja in doživljanja glasbe;
- poznavanje glasbe različnih časovnih obdobj, žanrov in zvrsti;
- razvijanje kritične presoje in vrednotenja glasbe;
- vzgajanje za zdravo zvočno okolje;
- povezovanje glasbe z drugimi umetnostmi, predmeti in področji;
- spoznavanje glasbenih pojmov in zakonitosti glasbenega jezika;
- razvijanje sporazumevanja in komuniciranja v glasbenem jeziku;
- izražanje glasbenih doživetij in predstav gibalno-plesno, likovno in besedno;
- usmerjanje v ustvarjalno uporabo glasbenega znanja v šolskem, zunajšolskem in poklicnem izobraževanju;
- razvijanje uporabe tehnologije informacijske družbe.

3 CILJI IN VSEBINE

3.1 Operativni in procesnorazvojni cilji

POSLUŠANJE

Dijak/dijakinja:

- prepozna izvajalska sredstva in sestave,
- razlikuje izrazne elemente,
- analizira (razčlenjuje) glasbene oblike in njihove oblikovne dele,
- pozorno in doživljajsko-analitično posluša glasbene primere,
- vrednoti poslušano glasbo,
- kritično se odziva na izvedbe glasbenih del.

IZVAJANJE

PETJE

Dijak/dijakinja:

- pogloblja pevsko tehniko ter estetsko oblikovanje in izvajanje vokalnih napevov in skladb,
- vrednoti lastne in razredne izvajalske dosežke vokalnih skladb.

INSTRUMENTALNO IZVAJANJE

- pogloblja izvajalsko tehniko ter estetsko oblikovanje in izvajanje instrumentalnih skladb ali njihovih odlomkov,
- vrednoti lastne in razredne izvajalske dosežke pri izvajanju instrumentalnih skladb ali njihovih odlomkov.

USTVARJANJE

Dijak/dijakinja:

- raziskuje zvočne pojave in oblikuje krajše ali daljše glasbene celote,
- improvizira,
- oblikuje spremljave in priredbe,
- ustvarja pesemske in druge preproste oblike,
- snema svojo glasbo in o njej kritično razmišlja,
- izraža doživetja glasbenih vsebin na likovnem, besednem, gibalno-plesnem področju,
- s sodobno tehnologijo raziskuje možnosti izražanja glasbenih vsebin.

GLASBENI JEZIK

Dijak/dijakinja:

- pogloblja znanje o razvoju slovenske in svetovne glasbene umetnosti,
- prepozna, primerja, ugotavlja temeljne značilnosti glasbe 20. in 21. stoletja, jo vrednoti ter uzavešča pluralizem stilov, žanrov in zvrsti,
- pogloblja razumevanje elementov glasbenega oblikovanja,
- pri glasbenih dejavnostih uporablja glasbene zapise,
- razume in uporablja glasbeno izrazje,
- spremlja glasbene dogodke, jih vrednoti in se nanje kritično odziva,
- zaveda se vpliva medijev in možnosti manipulacije,
- razume in uporablja koncertne liste, programe, napovedi in komentarje,
- pozna in uporablja vire o glasbi,
- povezuje informacije o glasbi in jih ustvarjalno uporablja pri šolskih in zunajšolskih dejavnostih.

3.2 Vsebine

PREDLAGANI TEMATSKI SKLOPI	VSEBINSKA OPREDELITEV TEMATSKIH SKLOPOV
Nauk o zvoku	● Zvočni pojavi, ● zaznavanje zvoka, ● prostorska akustika, ● zdravo zvočno okolje.
Glasbeni zapis	● Razvoj in oblike notnega zapisa, ● orientacija in uporaba notnega zapisa: – časovni elementi: ritem, metrum, tempo, agogika, – prostorski elementi: toni, intervali, tonski sistemi in sozvočja, – dinamika, – artikulacija.
Vokalna in instrumentalna izvajalska sredstva	● Pevski glasovi, ● pevske zasedbe, ● osnove vokalne tehnike, ● klasifikacija in značilnosti glasbil, ● instrumentalne zasedbe.

Glasbene oblike

Razvoj glasbene ustvarjalnosti in poustvarjalnosti v času in prostoru

- Oblikovni elementi v glasbi,
- glasbene oblike v vokalnih, instrumentalnih in vokalno-instrumentalnih delih,
- glasbene oblike v 20. in 21. stoletju.
- Glasba in obredje
 - glasba v obredjih od starih kultur do novega veka;
- zvočnost srednjega veka in renesanse – doba vokalne glasbe
 - duhovna in posvetna glasba,
 - polifoni in homofoni glasbeni stavek,
 - I. P. Gallus,
 - glasbena ustvarjalnost na Slovenskem med reformacijo;
- glasba plemstva in meščanstva – vzpon instrumentalne glasbe
 - družbeni vidiki glasbe v baroku in klasicizmu,
 - vokalna, instrumentalna in scenska glasba v baroku in klasicizmu,
 - glasbena ustvarjalnost in poustvarjalnost na slovenskem etničnem ozemlju v 17. in 18. stoletju;
- glasbena romantika
 - glasba – izraz narodnostne pripadnosti,
 - narodnostno prebujenje Slovencev,
 - absolutna in programska glasba,
 - vokalno-instrumentalne in instrumentalne glasbene oblike,
 - opera – celostna umetnina,
 - glasba in ples;
- nova glasba
 - glasbeni pluralizem 20. in 21. stoletja,
 - multikulturnost,
 - slovenska glasbena ustvarjalnost in evropska stilna gibanja.

Slovenska ljudska glasba in etnologija

- Ljudska pesem – epska in lirski tematika,
- večglasje slovenskih pokrajin,
- ljudska plesna in instrumentalna glasba,
- motivika ljudske glasbe v delih slovenskih skladateljev,
- etno glasba.

Glasba in druge umetnosti

- Glasba in likovna umetnost,
- glasba in besedno sporočanje,
- glasba v gledališču, filmu in na videu,
- multimedija.

Glasbeni poklici, ustanove in društva

- Glasbeniki v kulturi, izobraževanju in znanosti,
- glasbene ustanove in kulturni domovi.

Glasbeni pluralizem

- Klasična, popularna in zabavna glasba,
- džez,
- glasba in družbena kritika,
- družabni ples,
- množična kultura in glasba,
- računalniška glasba.

4 PRIČAKOVANI DOSEŽKI/REZULTATI

Pričakovani dosežki izhajajo iz zapisanih ciljev, vsebin in kompetenc. Za doseganje pričakovanih dosežkov dijakov je odgovoren učitelj z načrtovanjem in izvedbo pouka, dijaki pa s svojim delom in odgovornostjo, v skladu s svojimi sposobnostmi. Pričakovani dosežki so zapisani splošno, kar pomeni, da jih bodo dijaki dosegli v različnem obsegu in na različnih taksonomskih stopnjah.

Dijak/dijakinja:

- pozna izbor slovenskih in tujih glasbenih del različnih oblik, obdobj in sestavov;
- poje eno-, dvo- in večglasne pesmi iz slovenske in tuje glasbene literature;
- na glasbila zna izvesti izbor glasbenih spremljav in skladb;
- v petje in igranje na glasbila smiselno vključi elemente interpretacije in jih zna upoštevati;
- skladno z individualnimi sposobnostmi ustvari pevsko in (ali) instrumentalno vsebino;
- vzpostavi kritičen odnos do glasbene ustvarjalnosti in poustvarjalnosti;
- uporabi glasbeni zapis pri izvajanju, poslušanju in ustvarjanju;
- razlikuje glasbene žanre in zvrsti;
- pozna in prepozna možnosti vključitve v glasbene dejavnosti v svojem okolju;
- pozna avtentično ljudsko glasbeno izročilo;
- razlikuje pevske glasove, instrumente, vokalne, instrumentalne in vokalno-instrumentalne zasedbe;
- pozna slovenske in tuje glasbene ustvarjalce, poustvarjalce in soustvarjalce v različnih obdobjih, družbah in poklicih;
- pozna, razlikuje in razčlenjuje glasbene oblike in njihove oblikovne dele;
- pozna razvoj glasbene umetnosti v prostoru in času;
- uporablja glasbene vire, interaktivne medije in sodobno tehnologijo;
- pozna in uporablja glasbeni jezik.

5 MEDPREDMETNE POVEZAVE

Prepletenost glasbe z ustvarjanjem in življenjem človeka že sama po sebi narekuje medpredmetne povezave. V učnem procesu se lahko udeležujejo na različnih področjih ter v povezavi z družboslovnimi in naravoslovnimi predmeti. Izbira in izvedba medpredmetnih povezav sta v 1. letniku predvsem horizontalni.

Smiselno vključevanje medpredmetnih povezav v učni proces omogoča dijaku:

- odkrivanje povezav glasbe z literarnimi in umetnostnimi zvrstmi;
- poglobljeno razumevanje soodvisnosti glasbene kulture z zgodovinskimi in družbenimi gibanji;
- odkrivanje glasbenih značilnosti slovenskih pokrajin in drugih geografskih okolij;
- poznavanje bioloških procesov pri poslušanju glasbe, petju in igranju;
- razumevanje zakonitosti nastajanja zvoka in zvočnih pojavov ter
- spoznavanje in uporabljanje računalniških programov za glasbo.

Opredelitev povezav:

Slovenščina in tuji jeziki: besedila kot navdih za glasbeno delo; literarne predloge kot osnova programske glasbi in libretu; vloga besedila v glasbenih oblikah; skladnost oz. sporočilnost besedila in uglasbitve; ljudsko slovstvo; interpretacija in vrednotenje umetnostnih besedil; domača in tuja literatura; lirika, epika; pesemska besedila; lastnosti besed in poudarki v glasbi.

Zgodovina: zgodovinska obdobja; časovni trak v razvoju in značilnostih glasbe; družbena gibanja, zgodovina ljudstev; nacionalne ideje; glasbene stvaritve kot odsev zgodovinskih družbenih okolij; soodvisnost razvoja plesa in družbe.

Likovna umetnost, umetnostna zgodovina: arhitektura z glasbo povezanih ustanov; elementi grafike v sodobnem glasbenem zapisu; upodobitve glasbenih motivov – glasbena ikonografija; upodobitve glasbenih ustvarjalcev; estetska komunikacija in vrednotenje; oblika, kontrast, enakost, barva, harmonija, kompozicija, motiv.

Geografija: svetovni in regijski kulturni centri; ljudske pesmi kot odsev regionalnega okolja; slovensko etnično ozemlje; ljudska tematika v delih skladateljev; naravna in kulturna dediščina.

Informatika: glasba in glasbene informacije na svetovnem spletu; ustvarjanje, snemanje, predvajanje glasbe; digitalno opismenjevanje.

Fizika: zvok; nihanje, frekvenca, oddajniki zvoka – zvočila, sprejemniki zvoka; hitrost, jakost zvoka; analiza glasu.

Matematika: razmerja, zbiranje, klasifikacija, interpretacija podatkov, predstavitev podatkov s tabelo ali diagramom.

Biologija: okolje; čutila, sluh, uho, dihala, dihalna pot, dihanje, govor; pevski organ.

Športna vzgoja: gibalne sposobnosti (koordinacija, hitrost, gibljivost, natančnost), neverbalna komunikacija, gibalno ustvarjanje, ljudski in družabni plesi, pantomima, gibalno sproščanje, dihalne vaje; zdravo okolje.

6 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Pouk glasbe z dejavnostmi in vsebinami prispeva k splošnemu in glasbenemu razvoju dijakov ter razvija zmožnosti vseživljenjskega učenja. Omogoča poglobljanje narodne identitete in odnos do narodne dediščine. Učenje in poučevanje glasbe bo uspešno, če bo celostno, veččutno, dejavno in ustvarjalno. Tak pristop spodbuja in omogoča doseganje splošnih in procesno-operativnih glasbenih ciljev na čustveno-socialnem, gibalnem in spoznavnem razvojnem področju.

Učni načrt nadgrajuje poznavanje glasbe, ki se v praksi lahko udejanji s skrbno in gospodarno načrtovanimi in izpeljanimi učnimi urami. Učitelj avtonomno oblikuje posamezne učne sklope tako, da smiselno povezuje posamezne glasbene dejavnosti z operativno-procesnimi razvojnimi cilji in vsebinami. Zaporedje in globino vsebin ter metode in oblike dela učitelj prilagaja glede na potrebe, zmožnosti in pričakovanja dijakov.

Učni načrt ne nakazuje zaporedja tematskih sklopov, pač pa so ti izhodišča, ki učitelju omogočajo različne vsebinske pristope. Glasba se posluša, izvaja in ustvarja v različnih kombinacijah predlaganih vsebinskih sklopov in dejavnosti pa so temelji, s katerih izpeljujemo oz. obravnavamo informativne vsebine. Pristop zahteva glasbeno komunikacijo, ki preprečuje verbalne razlage glasbenih zakonitosti in zgodovinskih dejstev. Učitelji naj uporabljajo dejavne oblike in metode dela.

Pri poustvarjanju ob **poslušanju** razvijamo sposobnost doživljajsko-analitične zaznave in vrednotenja. V ospredju je doživljanje, ki povečuje zbranost in pozornost ter stopnjuje čas vztrajanja ob glasbenih vsebinah. Pri poslušanju poleg prepoznavanja glasbenih elementov in razčlenjevanja glasbenih oblik v glasbi posvečamo pozornost vrednotenju poslušanega glasbenega dela, in sicer s kritično razpravo, primerjavami, ocenjevanjem in pojmovanjem umetniško vrednega. Ravno tako ima poslušanje v povezavi z izvajanjem pomembno vlogo tudi pri vrednotenju lastnega izvajanja in izvajanja drugih.

Izvajanje glasbe uresničujemo s petjem in igranjem na instrumente. **Petje** spodbujamo z izborom literature, ki poleg umetniške in sporočilne vrednosti upošteva stopnjo mladostnikovega razvoja, njegove pevske zmožnosti in interes. Spodbujamo petje a cappella, enoglasno in večglasno, vključno z ljudskim večglasjem, ter petje s spremljavo instrumentov. **Igranje na instrumente** je lahko samostojno ali kot spremljava petju. Dijaki igrajo instrumentalne skladbe z lastnimi, improviziranimi, elektroakustičnimi in elektronskimi glasbili, z Orffovimi instrumenti ter ljudskimi ali klasičnimi glasbili. Petje in instrumentalno igro povezujemo s plesi. Z dijaki vsakič vrednotimo izvedbo pesmi ali skladbe v smislu interpretacije in doživetosti.

Ustvarjalnost je nepogrešljiva dejavnost sleherne umetnosti. V šolski praksi jo spodbujamo z oblikovanjem novih glasbenih vsebin na vokalnem in instrumentalnem področju. Dijakovo ustvarjalnost spodbujamo z izražanjem doživetij in zaznav v glasbi in ob njej ter z drugimi mediji (literarno, likovno in gibalno-plesno).

Zvočne primere učitelj izbira na podlagi dejavnosti in vsebin posamezne učne ure. Izbor zvočnih primerov podpirata učiteljeva strokovna izobrazba in njegove kompetence.

7 VREDNOTENJE DOSEŽKOV

Pričakovani dosežki so zapisani splošno, zato pri vrednotenju ne odražajo taksonomske ravni. Učitelj obravnava dosežke dijakov avtonomno, jih razgradi na različne taksonomske ravni in temu prilagodi oceno.

Vrednotenje je kompleksno in sprotno. Učitelj spremlja dijakove dosežke, ki se kažejo v njegovem razumevanju, uporabi, analizi in sintezi glasbenih vsebin. Pri vrednotenju učitelj upošteva dijakovo odzivanje in interes za posamezne glasbene dejavnosti, dejavno sodelovanje, sposobnost komuniciranja in ustvarjalnost.

Učitelj s preverjanjem pridobiva povratno informacijo o vrednotah in stališčih dijakov (odnos do glasbe, spoštovanje različnosti) ter vpliva nanje. Za kakovostno preverjanje in ocenjevanje znanja učitelj upošteva strokovna in didaktična znanja, različne načine, individualne posebnosti dijakov, doslednost, objektivnost, strpnost, načrtnost in javnost ocenjevanja.

Oblike preverjanja in ocenjevanja, primerne za predmet glasba, so naslednje: testi poslušanja glasbe, ustno in pisno preverjanje in ocenjevanje, portfolio, seminarska naloga, nastop.

Oblike vrednotenja dosežkov dijakov morajo biti v skladu s pravilnikom o preverjanju in ocenjevanju znanja.

GIMNAZIJA

REPUBLIKA SLOVENIJA

MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

